

REGISTERBLAD

Namn och datum: Lena Nerkegård 98-02-27, Magnus Martinsson (redigerat 9-2-1999)

Område av riksintresse för naturvård i Gotlands län

Områdesnummer: **NRO09011**

Områdesnamn: **FARDUMETRÄSK**

Kommun: Gotlands

Kartblad: 7J SO och NO, Mittpunkt: 7J 2g 24

Areal: 1 474 ha varav 1 144 ha land och 330 ha vatten

Naturgeografisk region: 14 c Gotland

Naturvetenskaplig kust- och havsregion: IV - Egentliga Östersjön

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 118, Snoderån

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med lägre relativ höjd än 20 m. Terrängformer: Raukar, strandbarrikad.

Riksvärde

sjö		fauna
våtmarkskomplex	topogent kärr	flora
	svagt välvd mosse	flora
	ädellövskog	flora

Värdeomdöme: Fardumeträsk är en av Gotlands rikaste fågelsjöar. Storholmen är den enda intakta torvmossen på Gotland och har stort botaniskt och paleoekologiskt värde. Kallkällan NV Kauparve är ett vackert exempel på denna speciella gotländska växtbiotop. Fardume träsk består av ett komplex av våtmarker med topogena kärr och en svagt välvd mosse.

Vid Norderskogen finns ett våtmarksområde med topogena kärr och sumpskog. Området har botaniska värden.

I södra delen av området finns fina områden med ädellövskog med en rik epifytisk lavflora. Här har bl a påträffats gammelekslav. I området finns även grön sköldmossa. Lövmarkerna innehåller dessutom en stor mängd död ved.

Huvudkriterier:

C. Gotlands enda intakta högmossa utgör biotop för ett antal kalkskyende växter som i övrigt är sällsynta på Gotland.

D. Rik förekomst av kallkärrsmossor. Den floristiska variationen är stor. Fardumeträsk är känd som en av Gotlands bästa fågelsjöar. Förekomst av rödlistade lavar i ädellövskog.

Stödkriterier: Mångformighet, representativitet, raritet.

Förutsättningar för bevarande: Att det nuvarande igenväxningsstadiet i huvudsak bibehålls. Att nuvarande markanvändning försätter norr om sjön.

Områdets värden påverkas negativt av en större höjning eller sänkning av sjöns vattennivå, om annan bebyggelse än jordbruksbebyggelse kommer till stånd och om sjön utnyttjas alltför intensivt för friluftsliv. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.

Säkerställande:

Klass 1-område i Länsstyrelsens sammanställning över områden med värdefull natur (Länsstyrelsen 1984).

Storholmen i Fardume träsk är Natura2000-område (Beslut 1998-12-22).

Områdets huvuddrag: Fardumeträsk är en av länets största sjöar och är belägen i en för Gotland ovanligt välmarkerad dalgång som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Sjön har en tämligen rund utformning och i dess centrala del ligger ön Storholmen.

Längs sjöns stränder har vinterisar skjutit ihop en hög jord- och blockvall, en s k strandbarrikad. I sjön finns partier som är helt igenväxta, dels Storholmen och övriga öar som består av torv, dels agbestånd och rätt omfattande bladvass vegetation mellan de öppna vattenytorna. Sedimentavsättningen i sjön sker i bankar, som höjer sig nästan ända upp till vattenytan.

Från botanisk synpunkt är den högmossepräglade Storholmen mest remarkabel. Den är Gotlands enda intakta högmosse och utgör växtplats för ett antal i länet sällsynta kalkskyende växter, bl a skvattram, kråkbär, tranbär och olika arter vitmossor. I sjöns sydvästra hörn ligger en högmossepräglad tallmyr, där det på Gotland sällsynta odonet växer.

Sjön hyser en intressant fiskfauna, med bl a ovanligt stora sutare. I träsket finns växten havsnajas, en ovanlig art i sötvatten. Sjön är känd för sitt rika djurliv. Här häckar bl a rördrom, brun kärrhök och dvärgmå, och trastsångare hörs regelbundet sjunga i sjön. Under vår och sommar samlas stora mängder grågäss i sjön.

Under gångna tider har sjöns stränder hävdats med slätter. På 1890-talet sänktes sjön nästan en meter. Den är numera reglerad i avsikt att utjämna vattenståndsvariationerna. Sedan 1937 är sjöns fågelliv skyddat på frivillig grund. Norr om sjön utbreder sig ett småskaligt kulturlandskap med stort lövinslag. Vägarna är väl inpassade i landskapet och löper tämligen högt längs slutningarna, vilket medger fina utblickar över dalen. Bebyggelsen är enhetlig och tilltalande.

Nordväst om Kauparve finns en kalkkälla, där många små rännilar bildar ett allt starkare källflöde som rinner fram ur den svaga slutningen. Vid källan växer kalkkärrsväxter som kärrlilja, majviva, brudsporre, sumpnycklar, kärrknipprot och gräsull. Här finns också rik förekomst av kärrklomossa och kalkäggmossa. I själva bäckfåran faller kalk ut på stenar och nedfallna grenar.

Anmärkningar: VMI-ID: 7J2H01, 7J2G02

Referenser:

Gotlands kommun, 1995: *Vision Gotland 2010*.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 1984: *Värdefull natur på Gotland*.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 1986: *Sjöinventering*.

Martinsson, M., 1997: *Våtmarker på Gotland*. –Länsstyrelsen i Gotlands län.

Skogsvårdsstyrelsen, 1998: *Nyckelbiotopsregistret*.